

intelligitur; ita quisque fidelis post communionem hujus sacramenti unum membrum in corpore Christi existens veraciter creditur. Ideo Ecclesia corpus Christi hoc edulio vescitur, quia et ipsa camino tribulationis in modum panis excoquitur, et prelo angustiae instar vini premitur. Hanc autem prementes et angustiantes hujus pastus participes non existunt, sed stipula incendii in die furoris Domini erunt, quando justii hoc cibo refecti ut sol fulgebunt. Itaque per carnem Christi caro nostra immortaliter vivificatur, per sanguinem ejus anima nostra, quae manere in sanguine legitur, sed in sanguine peccatorum non ignoratur, ad vitam resuscitatur. Porro animae duae partes a doctis non nesciuntur, scilicet superior quae invisibilia, et unamquamque rem, quid in proprietate sit substantiae, considerat: infe-

Arior quae totum corpus vivificans, sensus alteram divisione specificat. Et superior quidem spiritus appellatur, inferior anima nuncupatur. Corpus ergo pro carne, sanguis pro spiritu, aqua pro anima nostra offertur, et sic totus homo redimitur, unumque cum Christo pane vivo efficitur. Ad mensam igitur, quam sapientia paravit, et ad vinum, quod miscuit, redempti a Domino alacres conveniant, edentes et bibentes de bonis Domini super frumento, vino et oleo gaudeant, quia quandoque ab ubertate domus Domini inebriabuntur, et cum apparuerit gloria Domini, de torrente voluptatis ejus satiabuntur. His, frater, si delicias, in nuptiis Agni conviva procul dubio eris.

*Explicit Eucharistion, quod interpretatur bona gratia.*

## SUMMA GLORIA DE APOSTOLICO ET AUGUSTO

SIVE

DE PRÆCELLENTIA SACERDOTII PRÆ REGNO

LIBER.

(Ex cod. ms. inclytæ Carthusiæ Gemnicensis eruit ven. D. P. Leop. Wydemann; edidit R. P. Bernardus Pezsius *Thes. Anecd.* t. II, p. 1, col. 179.)

### PROLOGUS.

Pusilli gregis Christi duci, verbo et exemplo ad parabula vitæ prævio, Honorius in loco pascuæ, ubi nihil deerit, a bono pastore lætari cum ovibus perpetuo. Quia moderamen totius humani regiminis duabus videtur personis, regali nempe et sacerdotali, inniti veluti, machina totius universitatis duabus columnis fulciri: injungis mihi, sermone et scientia imperito, pervigil ovilis Christi ductor, stylo depromere, utrum eadem personæ pares sint in collato principatus apice, an altera sit major constituenda? quia sicut magnæ dementiæ est hoc grave pondus invalidis humeris velle fulcire, ita videtur scelus idololatriæ tibi, in vice Christi imperanti, nolle obedire. Sed tolerabilius æstimo ob benevolentiae studium me premi judicio imperitorum vel invidorum, quam ob in-

B et quia de regno et sacerdotio ejus est materia, sit nomen ejus Summa gloria.

CAP. I. *Exponitur status quæstionis: utrum sacerdotium regno, an regnum sacerdotio jure ac dignitate præcedat? Ostenditur ex figura Abel et Cain, horumque posterorum, sacerdotio regno præcellere.*

Cum universitas fidelium in clerum et populum distribuatur, et clerus quidem speculativæ, populus autem negotiativæ vitæ ascribatur; et sæpe hæc prima spiritualis, hæc vero sæcularis nominetur, et ista sacerdotali, illa autem regali virga gubernetur: solet plerumque apud plerosque quæri, utrum sacerdotium regno, an regnum sacerdotio jure debeat in dignitate præferri? Ad quod quidem breviter possem respondere, quod sicut spiritualis præfertur sæculari, vel sicut clerus præcellit populum ordine, sic sacerdotium transcendere regnum in dignitate. Sed imperitis, et sæculari tantum scientia obcæcatis, nil ratum videtur, nisi plurimis Scripturarum testimoniis roboretur. Unde ut hæc quæstio enucleatius discutiatur, radix solvendi nexus ab origine mundi diligentius inspiciatur. Primus Adam de munda terra creatus, formam secundi Adam coelestis gessit, qui carnem de munda Virgine sumpsit. Adam de

conjuges sua duos filios genuit, quia Christus de A sponsa sua Ecclesia clerum et populum gignere disposuit. Uterque etiam filius utrumque ordinem suo officio prætulit. Abel namque, qui fuit pastor ovium, expressit sacerdotium; in quo pastoralis cura vigilat, quatenus oves Christi a rabidis lupis hæreticæ pravitatis custodiat; qui agnum sacrificavit, quia Verbum Patris, Agnum peccata mundi tollentem præsignavit: cujus sacrificium Deo acceptabile legitur, quia sacerdotium ei injunctum a Patre creditur. Qui etiam liberos procreasse non scribitur; quia sacerdotium Ecclesiæ a carnali conjugio excluditur: a fratre occiditur, quia sacerdotium sæpe a regno opprimitur. Cain autem, qui rus coluit, et civitatem condidit, in qua etiam regnavit, typum regni gessavit. Ad hujus munera Dominus non respexisse legitur, quia indebitum fratris officium sibi usurpasse traditur. Quanta ergo excellentia sacerdotium regno præemineat, Dominus evidentissime declarat: qui Abel sacerdotem collaudat et ejus sacrificium approbat; Cain vero regem vituperat ejusque munera reprobat. Nec te moveat quod Cain major natus scribitur; quia non prius spirituale, sed carnale prædicatur cum etiam hic in carne existens a carnalibus prematur, postea in spirituali quiete speciali gloria induatur.

Hic quilibet calumniosus oblata occasione, elatis superbæ carnibus, me quasi inermem ventilat, et venenata lingua virus invidiæ evomens insultando clamat: Nonne tu de sacerdotio et regno disputare instituisti? Cur nunc tergiversando ad personarum qualitatem diverticula facis? Persona dignitatem non commendat, sed potius dignitas personam exaltat. Abel non ob sacerdotium, sed ob vitæ meritum est laudatus. Similiter et Cain non ob regni honorem, sed ob crudelis vitæ horrorem a Deo est reprobatus: ergo Abelis justitia sacerdotii potestatem non ampliavit, et Cain malitia regni majestatem non minoravit. Hæc præacuta imperitiæ cornua crucis cornibus retunduntur, et gladio verbi demetuntur, utque ora loquentium iniqua hac oppilatione obstruantur, *auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus ejus* (Matth. xxi); quia *ruina estis populi*, dicit Dominus. Porro humiles qui verba veritatis intelligere desiderant, patienter quæ Deo inspirante dicuntur audiant. Mos est sacræ Scripturæ aliquando officium persona commendare, aliquando officium persona improbare. Officium persona commendatur, sicut Apostolus sacerdotium ex persona Christi laudat: *Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus* (Hebr. vii), etc. Persona officio commendatur, sicut per prophetam Dominus David affatur dicens: *Vade, inquit, et dic David duci populi mei: Ego te constitui ducem super populum meum* (II Reg. vii), etc. Item, officium ex persona improbat, sicut sacerdotium per filios Heli pollutum affirmatur. Persona quoque officio reprobat, sicut a Domino ad Saul dicitur: *Quia non custodisti verba mea, abjeci te, ne sis rex*

(I Reg. xv). Legitur sublimitas sacerdotii per Abel, sacerdotium commendatur nec tamen imperium per Cain vituperatur. Ne autem quis existimet male viventibus sanctitatem per sacerdotium conferri, Heli sacerdos reprobatur: et ne quis putet regni gloriam bene viventibus obesse, David rex collaudatur.

Quali autem prærogativa sacerdotium præ regno resplendeat in sequentibus sacra Scriptura declarat: *Ingressi sunt, inquit, filii Dei ad filias hominum* (Gen. vi). En posteri Seth, qui Abel in sacerdotio successit, *filii Dei* nominantur; posteri Cain, qui ei in regno successerunt, *filii hominum* appellantur. Sacerdotes quippe in sacro eloquio nunc filii Dei, nunc dii, nunc christi Domini, nunc angeli solent nuncupari. Filii Dei, ut in Deuteronomio: *Provocarunt Deum filii sui* (Deut. xxxii). Et in Job: *Quadam die cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino* (Job i). Di, ut in Exodo: *Diis ne detrahas* (Exod. xxii); et iterum: *Offer sacrificium diis* (ibid.). Christi Domini, ut in David: *Nolite tangere christos meos* (Psal. civ). Angeli, ut in propheta: *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore ejus, quia angelus Domini exercituum est* (Mal. ii). Filii autem hominum nuncupantur; qui de terreno regno gloriantur. Ergo quantum hæc vocabula, filii Dei, dii, christi Domini, angeli a filiis hominum differunt, tantum divina auctoritate sacerdotes in dignitate reges præcellunt.

CAP. II. Idem probatur ex filiis Noe, et Abraham, inferturque regem summo pontifici in divinis, pontificem regi in secularibus esse subjectum.

Sed notandum quod hi quoque in diluvio suffocantur, qui *filii Dei* nominantur; quia nimirum sacerdotium non salvat quos reprobæ vitæ damnat. Noe quoque qui arcam diversis animabus plenam in undis rexit, typum Christi gessit, qui Ecclesiam diversis generibus hominum repletam in fluctibus sæculi regit. Hujus duo filii, Sem et Japhet, evidentissime sacerdotii et regni figuram gerunt, atque clerum et populum exprimunt. Sem namque a doctissimis Melchisedech fuisse traditur, qui sacerdos Altissimi scribitur; qui etiam rex Salem legitur, quia cujusquam civitatis rector, ideo tunc rex dicebatur; hic quoque primogenitus scribitur, quia ab hoc verum sacerdotium inchoasse dicitur. De Japhet autem Romanum imperium processisse invenitur. Porro tertius filius, qui duorum fratrum servitio addicitur, populus sacerdotio et regno subjectus accipitur, et judæicus populus utrique serviens intelligitur. Qui etiam filius patris verenda deridet, quia judæicus populus Christi humanitatem, vel vulgus prælatorum fragilitatem remordet. Quanta itaque dignitate sacerdotium a regno differat, divina vox per Noe manifestat? *Dilatet, ait, Deus Japhet, habitet in tabernaculis Sem* (Gen. ix). Romanum quippe regnum a Japhet descendens quanquam toto orbe dilatatum, tamen habitat in tabernaculis Sem, id est in Ecclesiis sacerdotum; quorum Cainan est

servus, quia judaeus populus sacerdotio et regno jam privatus Christianus volens nolensque subiectus est.

Nec silentio prætereundum quod de semine Cham Nemrod gigas descendit, qui turrin Babel construxit contra Deum, in qua primus in mundo tyrannidem arripuit; primus idola colere docuit. De cujus stirpe Ninus processit qui primus sceptrum monarchiæ sibi usurpavit, et utriusque gentem, Sem scilicet et Japhet, virtute subjugavit. Quem adhuc imitantur tyranni, qui jura regni indebite arripiunt, et clerum ac populum crudeliter premunt. Et quia hujus Nini successorumque ejus principatus divina auctoritate non fulcitur, ideo non regno, sed tyrannidi ascribitur. Ideo etiam Abraham ejusque cognatio ei subdita non fuit, sed potius divino jussu ejus dominium fugit; atque in terra posteris suis danda electum Dei populum ut sacerdos docuit, ubi quoque non regibus serviisse, sed potius reges leguntur ei sæpius supplicasse.

Ab hoc quia fidelis populi regnum et sacerdotium exordium sumpsit, duos filios in figura habuit: ex quibus Isaac sacerdotium expressit, dum filium quasi pontifex benedixit; Ismael vero regnum prætulit, qui se venandi studio exercuit. Qualis ergo differentia fuit inter Isaac, qui hæres patris scribitur, et Ismael qui ejectus legitur, talis distantia inter sacerdotium et regnum divina auctoritate esse cognoscitur. Unde sicut tunc Ismael persequébatur Isaac, ita adhuc regnum persequitur sacerdotium.

Isaac etiam a patre oblatum, formam gessit Christi qui a Patre suo pro nobis est immolatus. Hujus duo filii non solum sacerdotium et regnum figuris expresserunt, verum etiam ipsis actibus gesserunt. Nam dum Jacob super lapidem sacrificium obtulit, manifestissime sacerdotium gessit; Esau vero regnum prætulit, dum duodecim duces de sua stirpe protulit. Sed quantum officium Jacob, officium Esau præcellat, divina vox in benedictione patris declarat: *Serviant tibi*, inquit pater ad Jacob, *populi et adorent te tribus; esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris tuæ* (Gen. xxvii). Idem quoque ad Esau: *Dominum tuum illum constitui et omnes fratres ejus servituti illius subjugavi: Vives*, inquit, *gladio et serves fratri tuo* (ibid.). Et cum adhuc in utero matris gestarentur, a Domino dicitur: *Major serviet minori* (Gen. xxv).

Quid amplius quærimus? quid potest manifestius dici? quis demens contraibit divinæ auctoritati? En quanta voce præcipitur numerositati laicorum ut serviant devotioni clericorum: igitur si rusticus jure serviet diacono, tunc jure miles presbytero; et si miles presbytero, tunc princeps episcopo: et si princeps episcopo, tunc justissime rex, qui utique est de numero laicorum, subjectus erit apostolico. Sed garruli fortassis tumido fastu contendunt regem non esse de numero laicorum, cum oleo sit unctus sacerdotum. Hos manifesta ratio insensatos deridet, et imprudentium hominum ignorantiam

perspecta veritas obmutescere faciet. Aut enim rex est laicus, aut clericus? Si non est laicus, est clericus; et si est clericus, tunc aut est ostiarius, aut lector, aut exorcista, aut acolythus, aut subdiaconus, aut diaconus, aut presbyter, aut episcopus. Si de his gradibus non est, tunc clericus non est. Porro si nec laicus nec clericus est, tunc monachus est; sed monachum cum esse excusat uxor et gladius. *Non enim sine causa gladium portat; vindex est enim iræ Dei in hoc ipsum constitutus* (Rom. xiii); sed nec monacho, nec etiam clerico licet arma portare. Igitur cum evidenti ratione sit laicus, et sacerdos per officium sacerdotale omnibus laicis sit præfectus, oportet ut per omnia summo sacerdoti, utpote capiti Ecclesiæ, in divinis sit subjectus; et contra summus sacerdos cum omni clero in sæcularibus ipsi regi tanquam præcellenti est subjectus, sicque hi duo principes populi honore se invicem prævenientes, vero Regi et Sacerdoti Christo firmiter inhærentes cum ipso perenniter regnabunt.

CAP. III. *Quanto honore apud Israelitas, eorumque reges, ipsosque gentiles sacerdotium fuerit.*

Sed jam Moyses cum lumine legis ad medium veniat, et caliginem ignorantiae de mentibus nostris penitus excutiat. Hic populum Dei de Ægypto educens legem et jura ei statuit, et ad hunc gubernandum non regem, sed sacerdotem constituit: ab hujus quoque fratre Aaron legale sacerdotium sumpsit exordium.

A tempore itaque Moysis usque ad tempora Samuelis populus Dei non regibus, sed sacerdotibus regebatur, et iudices, qui populo in sæcularibus præesse videbantur, per omnia sacerdotum decretis moderabantur. Cum autem populus recusasset sacerdotalem ferre mansuetudinem, et regalem decrevisset experiri magnitudinem, Samuel propheta et sacerdos jussu divino unxit eis regem, regnique mox conscripsit legem. Qui rex Samueli in omnibus parebat, in his quæ divinæ legi congruebant; similiter et Samuel regi obaudiebat in cunctis quæ ad jus regni pertinebant. Prophetæ etenim sacerdotes censebantur, ut et sæpius sacrificasse narrantur; postquam autem idem rex et sacerdotale officium sibi sacrificando vindicabat, confestim cum divina censura a regno reprobabat.

David enim bonus, et omnis regum successura series super Juda vel Israel a prophetis vel sacerdotibus, quod pene idem erat, in regnum eligebantur, et inungebantur; et tamen pene omnes eisdem in divinis subjecti memorantur; et ipsi econtra eos in sæcularibus subditi venerabantur. Denique David rex Nathan et prophetis præcipientibus parebat, increpatus ab eis humiliter audiebat. Salomon propheta sapientissimus, rex potentissimus, miro decore, et mirifice sacerdotium exaltavit, maxima veneratione honoravit, maximis beneficiis ditavit. Alii quoque reges prophetas et sacerdotes Domini et coluisse, et eis in spiritualibus subditi fuisse inve-



niuntur; sicut Ezechias Isaiam coluisse, Achab pessimus et idololatra Eliam, quamvis ab eo graviter increpatus, cum maximo honore habuisse. Joas Elisæo, Josias Jeremiæ subditi fuisse leguntur. Et quandiu reges sacerdotes, suos scilicet consecratores, honorabant, prophetas ut doctores suos audiebant, tandiu ipsi in gloria stabant; postquam vero sacerdotes spreverunt, prophetas occiderunt, mox a regno sunt pulsi, et cum dedecore in nationibus dispersi.

A tempore autem Babylonicæ migrationis soli sacerdotes populum Dei regebant, quia regnum ex toto defecerat; usque dum de tribu Juda in carne adveniret, cui et sceptrum regni, et sacerdotium repositum erat. Igitur frequenter est regnum immutatum, sacerdotium mansit semper inconcussum, licet aliquando perturbatum.

Utquid memoro reges divini cultus sacerdotes honorasse, cum sacræ litteræ tradant etiam gentiles suos sacerdotes permaxime coluisse. Moyse namque attestante, cum Ægyptii terram suam fame cogente venderent, seque ipsos quoque in servitutem Joseph redigerent, soli sacerdotes sua vendere non cogebantur, quia eis publica stipendia a regis horreo præbebantur. Sed et omnes historiæ gentilium narrant reges honorasse suum sacerdotium; ita ut quidam consules vel imperatores legantur idem explevisse. Hæc jam sufficiant de veteribus, nunc de Christianæ religionis temporibus videamus.

CAP. IV. *Sicut anima dignior est corpore, ita regno sacerdotium, a quo illud jure ordinatur.*

Dominus noster Jesus Christus, verus Rex et Sacerdos secundum ordinem Melchisedech Sponsæ suæ leges et jura instituit; et ad hanc gubernandam non regnum, sed sacerdotium constituit. In quo Petrum apostolum præfecit, cui et dixit: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, etc., usque ad id, *solutum est in cælis* (Matth. xvi). Hanc potestatem sacerdotii Petrus a Domino accepit, hanc successoribus suis reliquit. Sicut ergo a tempore Moysi usque ad Samuelem sacerdotes populo Dei præfuerunt, ita a tempore Christi usque ad Sylvestrum soli sacerdotes Dei Ecclesiam rexerunt. Quæ ab eis, optimis moribus et legibus optime instituebatur, ad æternam patriam egregie erudiebatur: a regibus vero undique impugnabatur, qui eam a cultu veritatis modis omnibus avertere, et ad culturam dæmonum convertere, imo compellere nitebantur. Postquam autem lapis de monte sine manibus abscissus, ab ædificantibus murum iniquitatis quidem reprobatus, a Deo autem electus et in caput anguli levatus, in montem magnum excrevit, et universam terram sua magnitudine implevit: mox mutavit tempora et transtulit regna; cœpit quoque altitudo regni coram Christo pedibus incurvari, ac fastigium imperii in conventu Ecclesiæ inclinari. Persecutionis nempe tempus Deus pacis sacerdos magnus tempore pacis permutavit: ac rebelle impe-

rium paganorum rex magnus super omnes deos transtulit in regnum Christianorum.

Constantinus itaque princeps principum regni per Sylvestrum principem sacerdotum Ecclesiæ ad fidem Christi convertitur, et totus mundus novo ritu Christianæ religionis induitur. Qui Constantinus Romano pontifici coronam regni imposuit, et ut nullus deinceps Romanum imperium absque consensu apostolici subiret imperiali auctoritate censuit. Hoc privilegium Sylvester a Constantino accepit, hoc successoribus suis reliquit. Cumque sacerdotii cura et regni summa in Sylvestri arbitrio penderet, vir Deo plenus intelligens rebelles sacerdotibus non posse gladio verbi Dei, sed gladio materiali coerceri, eundem Constantinum assumit sibi in agricultura Dei adiutorem, ac contra paganos, Judæos, hæreticos Ecclesiæ defensorem: cui etiam concessit gladium ad vindictam malefactorum, coronam quoque imposuit regni ad laudem bonorum.

Abhinc mos cœpit Ecclesiæ reges vel iudices propter sæcularia judicia habere: qui paganos Ecclesiam infestantes, vel alios ejus hostes eam impugnantem acriter propulsarent: intus vero divinis legibus rebelles pœnarum terrore Ecclesiæ subjugarent. Ad reges ergo pertinent sola sæcularia judicia. Unde cum quidam episcopi cœpiscopos suos in causam coram Constantino imperatore ponerent, ille sciens ad jus suum non pertinere, respondit: *« Ite, quia christi estis, et ipsi de hac re inter vos videte; ego non ero iudex vester. »*

Igitur sicut anima dignior est corpore, quæ illud vivificat, et quantum dignius est spirituale quam sæculare, quod illud vivificat, tantum sacerdotium dignius est regno, quod illud constituens ordinat. Hinc quæritur a quibus hæ personæ sint eligendæ vel constituendæ?

Apostolicus a Romanis cardinalibus est eligendus, consensu episcoporum et totius urbis, cleri et populi, acclamatione in caput Ecclesiæ constituendus. Ad hujus providentiam divina auctoritate pertinet cura universalis Ecclesiæ, scilicet totius populi et cleri. Apostolica auctoritate sollicitudo omnium Ecclesiarum; imperiali vero auctoritate Romani regni electio et constitutio. Ad hujus quoque jus pertinet cunctorum episcopatum, patriarchatum canonica dispositio, universi cleri et populi in divinis legibus correctio.

Episcopus autem cujusque civitatis a clero ejusdem civitatis, vel provinciæ debet eligi, ac populi acclamatione in pastorem ovilis Christi constitui: ab apostolico annulo et virga investiri, a duodecim, si est archiepiscopus, vel ad minus a tribus consecrari debet episcopis. Ad hujus officium pertinet subjectum clerum canonice gubernare, populum ad jura divinæ legis invitare, resistentes excommunicare, pœnitentes absolvere.

Imperator Romanus debet ab apostolico eligi consensu principum et acclamatione plebis, in caput populi constitui, a papa consecrari et coronari. Ad

hujus moderamen pertinet secundum civilem justitiam vel patriæ jura, præfecturas, advocatias, præsidatus, ducatus, comitatus disponere : tributa, fora, pro qualitatibus tempore jura populis instituere. Ab ipso sunt reges et judices provinciarum vel regionum constituendi, ab ipso principes civitatibus sunt præponendi.

Sed hic forte contentiosi sermone et scientia imperiti erumpunt, et imperatorem non ab apostolico, sed a principibus eligendum affirmabunt. Quos ego interrogo, utrum rex a subditis, an prælatis sit constituendus? a prælatis, inquiunt. A quibus? a ducebus et comitibus. Sed duces et comites episcopis, ut puta, dominis suis subditi sunt quia ab eis beneficia et Ecclesiarum prædia habent; ergo rex a Christi sacerdotibus, qui veri Ecclesiæ principes sunt, est constituendus; consensus tamen laicorum requirendus : igitur quia sacerdotium jure regnum constituet, jure regnum sacerdotio subiacebit.

CAP. V. *Christus ipse regno prætulit sacerdotium; tametsi et per se, et per apostolos suos docuerit, regibus honorem in rebus sæcularibus deferendum esse.*

Quantum etiam ipse Dominus sacerdotium regno prætulit, hinc patet : quod, cum venturi essent, ut eum caperent, et regem constituerent, fugit. Sacerdotale vero officium devote implevit, cum inter cætera sacerdotalis officii insignia prædicationis scilicet et miraculorum patratiōis, etiam sacramenta corporis sui benedixit, huncque ritum suis celebrandum tradidit. Equidem quilibet sacerdos, licet ultimus gradus in sacro ordine, dignior est quovis rege. Unde legitur quod B. Martinus episcopus a Maximo imperatore ad convivium invitatus, cum pincerna regi poculum inter epulas porrigeret, rex jussit hoc episcopo dari, ut ipse ab ejus dextera acciperet. Sed postquam Martinus bibit, presbytero suo poculum dedit, digniorem illum rege judicans qui Christi sacramenta conficeret; et regem peccantem ligare, poenitentem solvere posset. Similiter ab Ambrosio episcopo Theodosius imperator ab Ecclesiæ liminibus arcetur, cum homicidii crimine reus et obnoxius teneretur; atque poenitentiae vinculis innectitur, quibus post satisfactionem ab eodem absoluitur.

Quamvis igitur sacerdotium longe transcendat regnum; tamen ob pacis ac concordiae vinculum monet evangelica et apostolica auctoritas regibus honorem in sæcularibus negotiis duntaxat deferendum. Cum etiam quidam a Domino inquirerent utrum censum dari Cæsari liceret, ait : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, et quæ sunt Dei, Deo* (Matth. xxii). Ergo in his quæ ad regni jus pertinent, oportet et populum regibus parere; sed in his quæ ad jus divinæ legis spectant, Deo placere. Sic Sebastianus beatissimus et verus Dei cultor Diocletiano et Maximiniano, paganis licet imperatoribus, in sæcularibus fidelis exstitit : in spiritualibus uni Deo, Creatori omnium, placere studuit. Sic et inclytus Mauritius cum suo

A exercitu eisdem imperatoribus auxilium contra hostes regni præbuit : cum vero contra religionem Christianam agere ab eisdem cogeretur, facere renuit; quia didicerat scriptum : *Obedire oportet Deo magis quam hominibus* (Act. v). Beatus quoque Petrus apostolus hortatur honorem deferre regibus : *Deum, inquit, time, regem honorificate* (I Petr. ii). Et iterum : *Subditi estote omni creaturæ humanæ propter Deum, sive regi quasi præcellenti, sive ducibus ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum* (ibid.). In quibus verbis considerandum est quia reges et judices ob solam vindictam malorum constituuntur, qui laudem ferre bonis dicuntur. Justi enim reges et judices solos impios et iniquos puniunt; justos autem et bonos laudibus extollunt. Beatus etiam Paulus ad subjectionem principum hortatur dicens : *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit* (Rom. xiii). Et ne putes potestates per homines casu constitui, subjungit : *Non est enim potestas nisi a Deo* (ibid.). Quia vero aliquando propter peccata populi mali judices constituuntur, sicut in Job legitur : *Qui facit regnare hypocritam propter peccata populi* (Job xxxiv); aliquando autem ob merita quorundam justis præficiuntur, addit : *Quæ autem sunt, a Deo ordinatæ sunt* (Rom. xiii). Et ne putares bonis quidem obediendum, malis autem resistendum, adhuc prosequitur : *Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit; qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt* (ibid.). Et quia judices ad malos tantum reprimendos, imo puniendos præficiantur, patenter subdidit : *Principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? bene fac, et habebis laudem ex ipsa* (ibid.). Eadem et Petrus dixit.

Adhuc vero Paulus regis vel judicis exsequitur officium, dicens : *Dei minister est tibi in bonum. Si autem male feceris, time : non enim sine causa gladium portat* (ibid.); sed ideo, subaudis, ut malos puniat. *Dei etiam minister est, vindex in iram ei qui male agit* (ibid.). Quid potest apertius dici? Rex est minister Ecclesiæ, ut rebelles comprimat : vindex est iræ Dei, ut impios puniat. Deus namque non præfecit primum hominem hominibus, sed bestiis et brutis animalibus; quia his, qui irrationabiliter et bestialiter vivunt, judices tantum prælati sunt, quatenus eos revocent per timorem ad insitæ mansuetudinis humanæ tenorem. Unde idem Deus, per Noe, Sem et Japhet peccantis filii posteritati præfecit; quia nimirum peccantes sacerdotio et regno subiecit. Unde et in Evangelio cum discipuli dixissent Domino : *Ecce duo gladii hic* (Luc. xxii), hic verba horum sua auctoritate roboravit, quia ad regimen Ecclesiæ in præsentī vita duos gladios necessarios præmonstravit : unum spirituales scilicet verbi Dei, quo sacerdotium utitur ad illuminandos peccantes; alterum materiale, quo regnum utitur ad puniendos in malis perdurantes. Necesse est enim ut hos regalis potestas subigat gladio materiali, qui

legi Dei rebelles non possunt corrigi stola sacerdotali.

CAP. VI. *Reges sedi Romanæ non obediens patienter quidem tolerandi sunt, sed ab eorum communione declinandum. Nec horum est ecclesiasticas dignitates, sed sæculares dare.*

Quæritur autem utrum sit in omnibus obediendum, an aliquando resistendum? Resp. Dum ea præcipiuntur quæ ad jus regni pertinent, est eis utique parendum: si autem ea quæ Christianæ religioni obsunt imperant, obsistendum. Leguntur quippe olim Christiani milites sub paganis regibus contra hostes regni militasse, et tamen cultum Christi non deseruisse: a cujus cultura si avocabantur, mox Deo magis quam hominibus obediendum etiam ipsa morte testabantur. Nam et Joannes, et Paulus jussu Constantini Christianissimi imperatoris cum Gallicano patricio adhuc pagano adversus hostes Romani imperii profecti sunt: a Juliani autem Apostatæ palatio penitus discesserunt. Igitur si rex Romanæ Ecclesiæ, quæ est caput et mater omnium Ecclesiarum, ut filius ab ea coronatus, et minister Dei, ac vindex iræ Dei, obediens exstiterit, et populum Christianum ad leges divinas servandas constringens, a paganis, judæis, hæreticis defenderit, ei per omnia ab omnibus obediendum erit. Si autem Romanæ et apostolicæ sedi rebellis exstiterit, quam Rex regum et Dominus dominantium caput Ecclesiæ esse voluit, et quæ ipsum in caput gentium constituit; vel in aliquam hæresim declinando ut Constantius et Valens, Ecclesiam vexaverit; vel a fide apostatando, ut Julianus, eam persecutus fuerit; vel per schisma, ut Philippicus, eam in partes dividerit: hic, inquam, talis patienter quidem est tolerandus, sed in communione per omnia declinandus: quia non est imperator, sed tyrannus. Hujusmodi imperium Martinus renuit dicens: « Christi ego sum miles; pugnare mihi non licet. »

Sed sunt quidam qui se sapientes esse dicunt, sed stulti facti sunt, qui audent affirmare quod regibus liceat episcopatus, vel abbatias, vel reliquas dignitates dare. Dicunt enim: Rex sacro oleo ungitur, clero et populo præficitur; igitur utriusque dignitates jure dare convincitur. Horum falsissima affirmativa subruitur verissima negativa, eorumque negatio statuitur veritatis affirmatione. Ego ergo percontor hos episcopatus, abbatias, præposituræ utrum sint spirituales dignitates, an sæculares? Respondebunt: Spirituales, nisi sint dementes. At Ego: Rex est spiritualis dignitas an sæcularis? Sæcularis, inquiunt. Ergo spiritualis dignitas nihil pertinet ad sæcularem personam. Adhuc ego sciscitor ab eis: Licet regi missam celebrare nec ne? Minime, inquiunt. Quare? Quia non est sacerdos, aiunt. Et ego: Si ideo ei non licet celebrare missam, quia sacerdos non est, ergo nec Ecclesiam, in qua missa celebratur, licet ei dare, quia laicus est. Igitur quia rex laicus est, et sæcularis, et gladium ad vindictam malefactorum portans, et per sacerdotale of-

ficium vindex iræ Dei constitutus est, et populo in sæcularibus tantum prælatus, omni ratione repugnante non debet nec potest episcopatus vel abbatias vel præposituras, quæ spirituales dignitates sunt, dare. Sæculares vero dignitates tamen, sicut sunt ducatus, præsidatus, comitatus, debet et potest dare: sola autem Ecclesia debet spiritualia spiritualibus personis commendare. Unde sacri canones præcipiuntur ut si quis per sæcularem potestatem ad canonicam dignitatem intervenerit, deponatur. Joiada quippe sacerdos regem Joas constituisse legitur; nunquam rex sacerdotem constituisse reperitur. Quod si objicitur quod Jonathas ab Alexandro rege pagano, et Simon frater ejus a Demetrio nihilominus pagano sacerdotium susceperint: sciendum est quod ipsi sacerdotes erant, et a stirpe sacerdotali descenderant; sed officio suo, bellis incruentibus, privati erant, ab istis autem officium suum solito more explere potestatem susceperant: ergo hæc permissio non datio erat.

Porro si objicitur quod in tripartita historia legitur quod Valentinianus imperator ad Ambrosium dixerit: Ego tibi commendo corpora, Deus autem animas: sciendum est quod Ambrosius prius judex provinciæ fuerit; accepto autem canonice episcopatu rex provinciæ curam ei insuper delegavit. Quem morem adhuc in aliquibus ecclesiis novimus observari, nempe episcopum utriusque episcopatus videlicet et ducatus curam gerere: quod tamen scimus sacerdotibus Christi minime congruere, quia *nemo militans Deo implicat se sæcularibus negotiis* (II Tim. II).

Et si adhuc ad memoriam deducitur quod in Vita S. Gregorii legitur quia imperator Mauritius præcepit eum consecrari: sciendum est quod Gregorius erat canonice a clero et populo electus; sed cum ob pacis et concordie gratiam requireretur solito more imperatoris consensus, jussit eum consecrari, et assensum præbuit ejus ordinationi.

CAP. VII. *Unde pravus mos inoleverit, ut dignitates ecclesiasticæ a principibus conferrentur?*

Unde autem hic perversus mos inolevit, quod episcopatus dantur potestate regali, referam, ut accepi stylo veraci. Beatæ memoriæ Leone papa a Romanis excæcato atque ab apostolica sede a tumultuoso populo propulsato, ad Carolum regem Francorum venit, qui eum honorifice suscepit. Hic Carolus contracto exercitu Romam properat, seditiosos digna ultione puniens, expulsum papam papæ sedi redonat: quem maxime, qui facit res mirabiles illuminat. Et quia tunc Romanum imperium rectore carebat, quia, ut traditur, Constantinus quintus imperator manibus iniquorum excæcatus fuerat, venerabilis Leo papa consilio principum et consensu cleri et populi, Romani imperii sceptrum Carolo regi tradidit, Augustumque consecrans, coronam regni imposuit. Et quia idem rex Romanam Ecclesiam maximo honore sublimaverat, ac multis donis et muneribus, insuper et maximis allodiis



titaverat, cum esset per omnia Catholicus sapientia et morum excellentia Deo et regno dignissimus, apostolicæ sedi subjectus, omni clero devotus, Leo papa tertius de tali ac tanto adjutore gaudens, ei soli hoc privilegium concessit, ut citra Alpes in partibus Galliæ et Germaniæ ejus vice episcopatus ecclesiastico more institueret. Quod privilegium etiam successores ipsius ab apostolica sede promeruerunt, quia et ipsi per omnia Romanæ Ecclesiæ devoti exstiterunt: qui tamen sapientes et vita probabiles, et divino officio congruas personas elegerunt, et Ecclesiis dignos pastores absque ullo pretio præfecerunt.

Postquam vero viri Deum ignorantes, et Ecclesiæ honorem exsecrantes absque Romana electione in regnum irruperunt, et sceleratis ac perditis moribus imperium maculaverunt: hi tales regalem mansuetudinem Neronis more postponentes ac tyrannico more in clerum et populum dominium violenter, imo crudeliter extendentes, pacem Ecclesiæ et concordiam populi perturbare, apostolica statuta ac priorum regum cœperunt edicta violare. Qui justitiam et æquitatem abominantes, civile bellum, cleri populi que discordiam, et omnem iniquitatem amantes, personas suis moribus congruas, justitiæ ac legis Dei inscias elegerunt: quibus contra jus et fas episcopatus, abbatias, præposituras, aliasque dignitates summo pretio, more Giezi, vendiderunt.

Ecclesia autem videns impios donis suis abuti, ac munera sibi a Christo collata a profanis profanari, non voluit ultra honorem suum alienis dare; sed ipsa per se filiis suis, prout condecet et expedit, dispensare. Sacerdotium autem a regno potest opprimi, non tamen potest obrui: et sacerdotes a regno possunt interimiri; officium vero eorum non potest periri. Quinimo Dominus Princeps sacerdotum sæpius exercet vindictam in præsumptionibus regum. Saul namque primus regum sacerdotes Domini injuste occidit: ideo ipse juste occisus in bello occubuit. Achab rex prophetas Domini quosdam a patria expulit, quosdam neci tradidit: ideo et ipse vulneratus morti succubuit. Joas rex Zachariam sacerdotem lapidibus obruit: unde et ipse a propriis servis occisus corruit. Azarias rex sacerdotium usurpavit: ideo mox lepra eum invasit. Herodes rex sacerdotium vendidit: ideo propria manu se interemit. Nero imperator Petrum primum papam crucifixit: ideo regno pulsus lupis præda exstitit. Decius imperator Sixtum papam occidere fecit: unde et ipse a dæmone obsessus periit. Valens imperator Athanasium episcopum a sua sede expulit: ideo ipse a Gothis incendio interiit. Julianus imperator sacerdotes Christi persequitur: unde et ipse ab hostibus occiditur. Theodoricus rex papam Joannem occidit: ideo subita morte supplicium æternum subiit. Et quid plura? Quotquot Ecclesiæ sacerdotes persecuti sunt, pessima morte exterminati sunt.

A CAP. VIII. Respondetur ad objectionem ab unctione regum petitam, concluditurque, et in Veteri, et in Novo Testamento semper regno sacerdotium ante-isse.

Quod si quis astruxerit has duas personas honore ac dignitate pares videri, eo quod hæ solæ in lege præcipiuntur oleo sancto ungi: sciendum est quod rex tantum oleo, sacerdos autem chrismate ungebatur, et per omnia sua consecratio regis unctioni præferebatur; et in hoc etiam differebant, quod non sicut sacerdos a sacerdote, ita etiam rex a rege, sed a sacerdote etiam ipso consecrabatur. Hoc totum in figura contigit, sed Jesum Christum, verum Regem et Sacerdotem expressit: quem Pater chrismate, et oleo exsultationis, nempe Spiritu sancto unxit, et in caput gentium constituit, imo et angelis et hominibus Dominum præfecit. Qui Rex et Sacerdos quemcunque suæ militiæ ascripsit, oleo et chrismate ungi præcepit: genus regale et sacerdotale, ac regni sui hæredes fecit. Hinc est quod baptizandos oleo et chrismate ungimus; quia oleo eos Christi regno, chrismate autem ipsius sacerdotio jungimus: per mitram, quam capiti imponimus, coronam regni exprimimus; per albam vestem, qua eos induimus, sacerdotalem dignitatem innuimus: iterum per mitram, pontificalem infulam notamus; per albam vestem regalem trabeam demonstramus. Igitur et in Veteri et in Novo Testamento sacerdotium semper regno præferebatur, quando insuper et regnum, per sacerdotium constituebatur.

Jam illos familiariter quæramus, quorum causa hanc lucubrationem suscepimus: qui ob pecuniæ amorem, ob laudis favorem, et pro adipiscendæ ab ipsis principibus dignitatis alicujus honore prædicant indoctis, ipsi maxime indocti, ubique in manu regum omnes dignitates pendere. Hi qui hæc dicunt, aut laici aut monachi aut clerici sunt. Si laici sunt, tunc ut insipientes sunt irridendi, vel potius ut ignari a sapientibus corrigendi. Si autem monachi sunt, tunc desipiunt: qui aut veritatem ignorantes errant, aut scienter errorem ob avaritiam sapientes, verum se scire dissimulant. Si autem clerici sunt, vesani capitis sunt, qui ecclesiastico ordini, jus ab ipso Domino collatum adimunt: illudque laicali potestati conferunt; imo seipsos propria libertate spoliant, ac servili laicorum ditioni cum Cain subjugant.

Igitur horum omnium stolidæ assertiones a sensatis sunt confutandæ, imo ab omnibus ratione utentibus reprobandæ: cum regnum sacerdotio, populus clero jure subiaceat, et sicut sol lunæ, spiritus animæ, contemplativa vita activæ, sic sacerdotium regno præemineat. Sed jam calamum de sacerdotali præconio contrahamus; eique dignis moribus placere studeamus: quatenus ejus aulam, in qua soli sacerdotes et reges erunt, introire valeamus. Amen.